

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	19. 9. 2018	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-71/18-3	
VEZA:		
EPA:	524 XXVI	
BKRAĆENICA:	PRILOG:	

SKUPŠTINA CRNE GORE

N/r Predsjedniku,
g-dinu Ivanu Brajoviću

Na osnovu člana 93 stav 1 Ustava Crne Gore i odredaba člana 130 i 131 Poslovnika Skupštine Crne Gore, podnosimo *Predlog rezolucije o načinu valorizacije elektroenergetskog potencijala Crne Gore*, radi stavljanja u skupštinsku proceduru.

Andrija Mandić

Nebojša Medojević

Milan Knežević

prof. dr Branko Radulović

Janko Vučinić

Milutin Đukanović

Izjavitelj: prof. dr Branko Radulović

Svjesni dinamičnih dešavanja u energetsom sektoru na globalnom planu, te da će proizvodnja morati da zapazi visoke standarde sigurnosti i zaštite životne sredine, da će tražnja za energijom rasti, da će cijena biti sve veća, bilo da je u pitanju region ili globalno tržište;

Znajući da državne samostalnosti nema bez energetske samodovoljnosti, da su dinamičan i održiv razvoj i socijalna sigurnost u velikoj mjeri uslovljeni stanjem u energetici;

Imajući u vidu da će na globalnom planu i u EU učešće električne energije iz obnovljivih izvora morati da raste, da će termoelektrane morati da ispune uslov nulte emisije gasova ili će u protivnom biti ugašene, ili plaćati velike penale;

Konstatujući neodgovoran odnos države prema energetsom sektoru, da u prethodnih trideset godina nije izgrađen nijedan veliki izvor električne energije, da je EPCG bila opterećena lošim komercijalnim i upravljačkim ugovorima;

Smatrajući da kadrovski kapaciteti Vlade Crne Gore i Ministarstva ekonomije ne posjeduju potrebnu kompetentnost, vizionarstvo i odlučnost za dinamičan, održiv i sveobuhvatan razvoj elektroenergetskog sektora;

Konstatujući da su aktivnosti Vlade u izgradnji novih velikih hidroelektrana nedovoljne i pogrešno koncipirane, da modernizacija i izgradnja novih termoelektrana ne sadrži potrebne analize i aktivnosti i ne obezbjeđuju održivo funkcionisanje, da je valorizacija energije vjetrova, sunca, biomase, malih vodotoka opterećena parcijalnim interesima i da počiva na pogrešnom modelu, da energetska efikasnost treba da bude značajnija;

Svjesni da građani Crne Gore u odnosu na životni standard plaćaju veoma skupu električnu energiju;

Smatrajući da raskid ugovora sa A2A i spajanje sa Rudnikom uglja se ne realizuju na zakonit način i u interesu EPCG i Crne Gore;

Zabrinuti zbog nedoumica Vlade oko učešća države u energetsom sektoru i mogućnosti da se dio akcija EPCG ponovo proda nekom tkz. strateškom partneru;

Konstatujući da aktuelna strateška dokumenta razvoja energetike Crne Gore, posebno Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i Akcioni plan za sprovođenje Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine za period 2016-2020, nemaju strateški karakter, da su u pojedinim segmentima kontradiktorna, da se favorizuju pogrešni scenariji, da se ne realizuju u potrebnoj mjeri i da nijesu u saglasju sa trendovima i odlukama energetske politike EU;

Ubijedeni da Crna Gora posjeduje veliki potencijal u elektroenergetskom sektoru, da ima potrebno ekspertsko znanje i kadar u ovoj oblasti, da su finansijska sredstva za modernizaciju i izgradnju novih izvora dostupna i povoljna;

Smatrajući da buduća energetska politika mora biti dinamičnija i u punom saglasju sa zahtjevima energetske politike EU, da mora da uvaži savremene tehnološke i ekološke standarde, kulturno nasleđe i demografske specifičnosti;

Insistirajući da prioritetne aktivnosti u energetskej politici moraju biti izgradnja velikih hidroelektrana i termoelaktrane, održiva valorizacija alternativnih izvora i povećanje energetske efikasnosti postojećih proizvodnih, prenosnih i distributivnih objekata;

Ubijedeni da bi valorizacija elektroenergetskog sektora na dugoročno održiv način najefikasnije ostvarila direktne i indirektno pozitivne socio-ekomske efekte;

Iskazujući opredjeljenje da Crna Gora treba da bude trajni i dominantni vlasnik EPCG;

Skupština Crne Gore, na osnovu člana 82 tačka 3 Ustava Crne Gore, na prvoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2018. godini, dana... 2018. godine, donosi

REZOLUCIJU

O

NAČINU VALORIZACIJE ELEKTROENERGETSKOG SEKTORA

CRNE GORE

1. Skupština Crne Gore smatra da je elektroenergetski potencijal najznačajniji privredni resurs i da ga treba razvijati na dugoročno održiv način, u punom saglasju se energetsom politikom EU i većim učešćem obnovljivih izvora energije.
2. Skupština Crne Gore naglašava da elektroenergetski sistem predstavlja nacionalno dobro od najvećeg značaja.
3. Skupština Crne Gore ističe da proizvodni, prenosni i distributivni elektroenergetski objekti su jedni od najznačajnijih faktora nacionalne bezbjednosti.
4. Skupština Crne Gore je ubijedena da elektroenergetski sistem treba da bude u dominantnom vlasništvu države.
5. Skupština Crne Gore potencira da elektroenergetski sektor treba razvijati na dinamičan, sveobuhvatan, održiv i konkurentan način.
6. Skupština Crne Gore insistira na hitnim aktivnostima oko izgradnje svih velikih izvora električne energije na dugoročno održiv način, uvažavajući ekonomske indikatore, tehničke i geološke standarde i analize, ekološku zaštitu i očuvanje kulturnog nasleđa.
7. Skupština Crne Gore insistira na sistemski i održivo uređenoj valorizaciji energije vjetra, sunca, biomase i malih voda.
8. Skupština Crne Gore smatra da sadašnji personalni sastav Vlade Crne Gore ne posjeduje potrebnu kompetentnost i profesionalnost za punu i održivu valorizaciju i razvoj elektroenergetskog sektora.

9. Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore da u cilju realizacije predhodnih odrednica i strateških ciljeva preduzme sledeće mjere:
- Izvrši rekonstrukciju Vlade i značajno unaprijedi kompetentnost, profesionalnost i stručnost Ministarstva ekonomije sa novim personalnim rešenjima u cilju dinamičnog i održivog razvoja energetike i ukupne ekonomije;
 - Formira ekspertsku radnu grupu za razvoj energetike u sklopu Instituta za razvoj ili Ministarstva ekonomije;
 - Inovira Strategiju razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i Akcioni plan do 2020. godine sa utemeljenim analizama, optimalnim rešenjima, objektivnim rokovima i u skladu sa energetsom politikom EU, a sa ciljem dinamičnog i održivog razvoja energetike;
 - Prioritetno valorizuje vodotok Pive - nove HE "Komarnica", HE "Piva II" i HE "Kruševo", sa revitalizovanom HE "Piva", treba da čine jedinstven sistem, da rade u taktu i reverzibilno, te da posjeduju kompezacione bazene. Idejno rešenje izgradnje HE „Komarnica“ preinačiti u studiju o punoj valorizaciju vodotoka Pive;
 - Zaustavi sve aktivnosti oko izgradnje velikih hidroelektrana na vodotoku Morače;
 - Usaglasí dugoročno održiv interes oko valorizacije zajedničkih vodotoka i stajalnih voda sa susjedima, prije svega sa Republikom Srpskom u vezi sa Bilećkim jezerom, vodotokom Pive i vodotokom Tare;
 - Razmotri efekte i posledice varijante izgradnje HE „Buk Bijela“ u novim okolnostima, s obzirom da je Republika Srpska odlučila da sama otpočne izgradnju hidrocentrale na svojoj teritoriji uz granicu sa Crnom Gorom;
 - Sačini relevantnu Studiju izvodljivosti izgradnje TE "Pljevlja II", TE "Maoče", revitalizacije TE "Pljevlja I", toplifikacije i ekološke sanacije Pljevalja primjenom najboljih „BAT tehnologija“ koje omogućavaju „nultu emisiju gasova“. Idejno rješenje rekonstrukcije TE "Pljevlja I", toplifikacije i ekološke sanacije Pljevalja preinačiti u studiju potpune ekološke sanacije Pljevalja i održive valorizacije uglja;
 - Ukiné podsticaje povlašćenim proizvođačima električne energije iz obnovljivih izvora koje plaćaju građani Crne Gore, kao krajnji potrošači, i zamijeni ih novim tržišnim instrumentima, podrškom iz EU fondova i metodologijom koja će uvažiti stanje na tržištu električne energije, efikasnije tehnologije – niža ulaganja i nove direktive EU;
 - Sačini Studiju valorizacije potencijala vjetra, sunca, bioenergije i malih vodotoka u Crnoj Gori, promovišući nove modele održive proizvodnje, poput građanske energije i energetske zadruge sa dominantnim direktnim investicionim učešćem EPCG;

- Uvesti novi model upravljanja akcionarskim društvima, delegiranjem stručnih pojedinaca u organima, izborom menadžmenta i direktora preko javnog konkursa i kontrolom rada od same Vlade;

9. Skupština Crne Gore poziva pravosudne organe da preispitaju poslovanje u energetskom sektoru i osnovanost dostavljenih tužbi i mnogih indicija o protivzakonitom radu.

SKUPŠTINA CRNE GORE

Predsjednik

Ivan Brajović

OBRAZLOŽENJE

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE REZOLUCIJE

Ustavni osnov za donošenje ove rezolucije sadržan je u članu 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE REZOLUCIJE

Razlozi za donošenje rezolucije su mnogostruki, bilo da su u pitanju direktni ili indirektni, kratkoročni ili dugoročni efekti.

Tako, prema predviđanjima relevantnih institucija za nekoliko godina cijena električne energije na tržištu će biti veća od 100 €/MWh. Sigurno da će ona biti i veća u okruženju imajuću u vidu veliki deficit električne energije na jugu Italije i konekciju sa tim prostorom.

Takođe, ekonomski indikatori, bilo da je u pitanju visina uloženi sredstava u odnosu na dobijenu snagu ili proizvodnju, pokazuju da su HE "Komarnica", HE "Piva II" i HE "Kruševo" veoma visoko profitabilni projekti. Sa uloženi cca 360 miliona €, imali bi novih cca 700 MW snage i godišnju proizvodnju cca 1.000 GWh, što sa HE "Piva" bi iznosilo cca 1.100 MW snage i cca 1.900 GWh proizvodnje. I to vršne energije čija cijena je minimum 40% veća od tekuće. Kredit, sa grejs periodom od 5 godina, uz EKS od 10%, kojim se mogu izgraditi hidroelektrane, bi se vratio za 10 godina i to samo od dijela profita. Ovo su zlatni rudnici, dugoročno sve vredniji.

Kada je u pitanju dogovor sa susjedima oko korišćenja zajedničkih vodotoka i stajaćih voda, treba znati da trećina Bilećkog jezera je naše i ono se od strane Republike Srpske koristi bez ikakve nadoknade, zatim HE "Kruševo-donje", čija snaga je mnogo veća od HE "Kruševo-gornje", se u lijevom profilu neznatno nalazi na teritoriji Republike Srpske, dok je Republika Srpska sama otpočela izgradnju HE „Buk Bijela“ na svojoj teritoriji, mnogo manje snage. Na ovaj način rafting na Drini, kao nastavak ture na Tari, biće onemogućen. Takođe, trajno će se izgubiti mogućnost zajedničke izgradnje neke varijante visoko profitabilane HE „Buk Bijela“, uz očuvanje ljepote i atraktivnosti Tare.

Tehno-ekonomski, kulturološki, demografski i seizmički indikatori ukazuju da je izgradnja četiri hidrocentrale na Morači negativna. U pitanju su tkz. protočne hidroelektrane a to znači kada svi imaju električnu energiju i one imaju. Čak i sa prevođenjem voda Tare u Moraču, što je nemoguće, bile bi na ivici rentabiliteta.

Treba istaći da je raskid ugovora sa Škomom Praha oko izgradnje TE „Pljevlja II“ dobara odluka jer on nije obezbeđivao ekološke standarde, posebno „nultu emisiju gasova“, niti dugoročni rad, ni pozitivne finansijske efekte. Preskupa je to bila investicija i nosila je ogromne rizike. Bazirala se na velikim i rastućim troškovima za penale zbog emisije CO₂, koji bi ukoliko bi se odobrio rad takve termoelektrane, 2040. godine iznosili čak 60% od ukupne cijene električne energije. Imala bi identičnu tehnologiju kao češka TE „Tušimice“, koja neće ispuniti ekološke zahtjeve iz Pariskog sporazuma.

Zato je potrebno sačiniti kvalitetnu studiju kako valorizovati bilansne rezerve uglja više od 230.000.000 tona a eksploatacione više od 190.000.000 tona u saglasju sa zaključcima, direktivama, preporukama i predviđanjima Vijeća EU, Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama UN, Institutom za klimatsku analitiku i Međunarodnom energetsom agencijom.

Nažalost, dva strateška dokumenta iz oblasti energetike, Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i Akcioni plan za sprovođenje Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine za period 2016-2020, su postali nekvalitetni i treba ih temeljno izmijeniti ili izraditi nova. Činjenica da Referentni scenario izgradnje novih proizvodnih kapaciteta u energetici obuhvata izgradnju samo HE „Komarnica“ na vodotoku Pive, četiri hidrocentrale na vodotoku Morače i TE „Pljevlja II“ sa emisijom CO₂ je suludo. Takođe nijedan rok, bilo da je u pitanju modernizacija ili izgradnja novih objekata nije ispoštovan, čak aktivnosti nijesu ni otpočele a prošlo je već četiri godine, a završetak je oročen na 2020. godinu. Mnoga rešenja nijesu sveobuhvatna, analitična ili su u suprotnosti sa regulativama EU.

EU intezivno modernizuje i izgrađuje nove kapacitete OIE i u kontinuitetu redukuju proizvodnju električne energije iz fosilnih goriva i nuklearki. Tako u 2017. godini proizvodnja iz obnovljivih izvora energije je po prvi put bila veća nego proizvodnja u temoelektranama na ugalj. Takođe, udio vjetroelektrana, sunčanih i elektrana na bio masu u proizvodnji električne energije je povećan na 20.9%, dok je udio termoelektrona smanjen i iznosi 20.6%.

Nova pravila EU smanjuju i ukidaju subvencije za obnovljive izvore energije i uvode nova četiri modela podrške institucionalnog okvira dinamičnog razvoja proizvodnje ove električne energije.

Crna Gora je već dostigla udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji od 33% koji je postavljen kao cilj do 2020. godine. Istovremeno raste iznos podsticaja za povlašćene proizvođače. U prvih šest mjeseci ove godine isplaćeno je 7.5 miliona €, koje su direktno uplatili građani Crne Gore. Zbog toga i mnogih drugih razloga građani plaćaju jednu od najvećih cijena struje u regionu, a prema jedinici standarda kupovne moći (PPS) među najvećim u Evropi.

Poslovanje elektroenergetskog sektora od 1990. godine do danas je bilo opterećeno mnogim nezakonitim poslovima jer je interes energetskog lobija i pojedinaca bio važniji od javnog interesa i razvoja elektroenergetskog sektora. Neophodno je da pravosudni organi preispitaju ugovore KAP-a sa EPCG i u dolarskoj i u eurskoj cijeni, djelimičnu privatizaciju i dokapitalizaciju EPCG, ugovore sa A2A, Ternom i Rudnikom uglja. U

pitanju su štete u milijardama eura, te da je bilo odgovorne vlasti danas bi elektroenergetski sektor imao više nego duplo veću proizvodnju i bio mnogo efikasniji, a građani Crne Gore bi zahvaljujući toj činjenici imali znatno veći standard i plaćali nižu cijenu struje.

III FINANSIJSKA SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE REZOLUCIJE

Tačan iznos finansijskih sredstava za izgradnju novih izvora električne energije i revitalizaciju postojećih, stepen njihovog povraćaja kao i efekte na društvo u cjelini, daće relevantne studije i transparentni i zakoniti procesi. Potrebna finansijska sredstva će se obezbijediti iz profita EPCG, Razvojne banke Crne Gore, EU-fondova, institucionalnih investitora, međunarodnih finansijskih institucija, komercijalnih banka. Uložena sredstva će se direktno i indirektno vratiti i multiplicirati.